

Diktatūra. Diktatūros bruožai. Valdymo būdai.

**Pranešimą paruošė
Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos
IV e klasės mokinė
Rūta Žaliukaitė**

Diktatūra

- ▶ Diktatūra- valdymo forma, kuomet aukščiausia valdžia priklauso diktatoriui, ji yra vykdoma jėga ir tauta nebeturi suvereniteto.

Diktatūros bruožai

- ▶ Valdžia įgyjama, išlaikoma prievarta ir propaganda
 - ▶ Valdžia perduodama nedemokratiniais būdais
 - ▶ Valdžia telkiama vienos rankose
 - ▶ Valdžios institucijos yra aukščiau įstatymų, policinė valstybė
 - ▶ Sistemingai ir nuolatos pažeidžiamos žmogaus teisės
-

Diktatūros īsigalējimo būdai

- ▶ Laipsniškas demokrātijos virtimas Diktatūra
- ▶ Pilietinis karas
- ▶ Perversmas
- ▶ Revoliucija

Diktatūrų įsigalėjimo Europoje priežastys:

- ▶ Naujasis Europos politinis žemėlapis ne visai atitiko tautų apsisprendimo principą, daugelyje šalių liko tautinių mažumų. Didžiosios valstybės nenorėjo ir nesugebėjo spręsti tautinių konfliktų.
- ▶ Versalio sistema nepanaikino valstybių tarpusavio prieštaravimų ir teritorinių pretenzijų (didėjo įtampa tarp Prancūzijos ir Vokietijos, kilo ginkluotas lietuvių-lenkų konfliktas dėl Vilniaus krašto), smuko Tautų sąjungos autoritetas.
- ▶ Po karo daugumą valstybių slėgė ekonominė suirutė (1918-1923 m.), kilo Didžioji ekonominė krizė (1929-1932m.).
- ▶ Didėjo nusivylimas demokratijos procesu – vyriausybės buvo nestabilios, nesugebėjo spręsti iškilusių problemų.

Valdžios kilmė

- ▶ Valdžios perdavimas (pvz. bendražygiui arba giminaičiui)
- ▶ Nedemokratinų rinkimų rengimas
- ▶ Viena jėga atima jėgą iš kitos valdžios

Valdžios pasiskirstymas

- ▶ Asmens viešpatavimas (asmens kultas)
- ▶ Partijos viešpatavimas
- ▶ Grupotės valdymas
- ▶ Formalių institucijų valdymas

Diktatūros rūšys

- ▶ Totalitarizmas- (lot. *totalitas* – „pilnutinis, visiškas“), nedemokratinė diktatūrinė valstybės valdymo forma, kuomet valstybė, yra valdoma vieno asmens, grupės ar klasės, kuri nepripažįsta savo valdžios apribojimo ir siekia visiškos viešojo ir asmeninio gyvenimo kontrolės.
- ▶ Autoritarizmas - nedemokratinė, diktatūrinė valstybės valdymo forma, kai vyriausybė, siekdama išlaikyti valdžią, naudoja griežtas gyventojų politinės kontrolės priemones, peraugančias į politinę priespaudą.

Totalitarizmo bruožai

- ▶ Nekontroliuojama ir neribojama diktatoriaus valdžia
- ▶ Nepaisoma žmogaus teisių
- ▶ Vyksta masinis teroras ir represijos

Totalitarinis valdymas

Šiose šalyse įsigalėjo totalitarinis valdymas:

- ▶ Italija
- ▶ Vokietija
- ▶ SSRS

Totalitariniai vadovai

- ▶ Italijos diktatorius- Benito Mussolini arba „Dučė“
- ▶ Vokietijos diktatorius- Adolfas Hitleris arba „Fiureris“
- ▶ SSRS diktatorius- Josifas Stalinas

Autoritarizmo bruožai

- ▶ Diktatorius laikosi savo priimtų įstatymų, tradicijų, pauso moralės, religijos normų
- ▶ Pripažįstamos kai kurios žmogaus teisės
- ▶ Nėra masinio teroro ir represijų

Autoritarinis valdymas

Šiose šalyse įsigalėjo autoritarinis valdymas:

- ▶ Portugalija, Ispanija
 - ▶ Austrija, Vengrija
 - ▶ Rumunija, Jugoslavija, Bulgarija, Albanija, Graikija, Turkija
 - ▶ Lenkija, Rytų Prūsija
 - ▶ Lietuva, Latvija, Estija
-
- ▶

Autoritariniai vadovai

- ▶ Fransiskas Frankas- Ispanijos diktatorius
- ▶ Juzefas Pilsudskis- Lenkijos diktatorius
- ▶ Antanas Smetona- Lietuvos diktatorius

Diktatūrinio režimo palaikymas remiasi

- ▶ Masiniu teroru ir represijomis
- ▶ Propaganda
- ▶ Demokratiųjų rinkimų vykdymo trukdymu
- ▶ Įstatymų keitimu

EUROPOS VALSTYBIŲ VALDYMO FORMA 1938 m.

Istorikas.com

- Demokratija
- Komunistų valdžia
- Fašistų valdžia
- Kitas autoritarinis režimas

23,2 Bedarbių pramonės darbininkų skaičius 1932 m. (%)

Šaltiniai

- ▶ http://protas.pypt.lt/istorija/europa_tarpukario_metais
- ▶ <http://mkp.emokykla.lt/imo/lt/mo/450/>
- ▶ <http://www.istorikas.lt/>
- ▶ Juratės Litvinaitės „Istorija“, serija „Prieš egzaminą“, leidykla „Šviesa“